

BANDIRMA TEKKE CAMİİ HAZİRESİNDEKİ MEZAR TAŞLARI

Gravestones in the Graveyard of Bandırma Tekke Mosque

Yusuf ACIOĞLU*

Öz

Ölen kişiler hakkında birçok bilgiyi barındıran ve kültürel mirasın bir parçası olan mezar taşları, günümüzde farklı disiplinlerin çalışma alanı olmuştur. Yapılan çalışmalar sayesinde yitip giden bu değerlerimizin korunarak gelecek nesillere aktarılması sağlanmaktadır. Bu çalışmada da daha önce tek başına konu edilmemiş olan, Bandırma ilçe merkezi Haydar Çavuş Mahallesinde yer alan Bandırma Tekke Camii haziresindeki mezar taşları detaylı bir şekilde tanıtılarak alana bir katkı sunulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, caminin güneyinde avlu duvarıyla kuşatılan haziredeki 31 adet mezar taşının fotoğrafları çekilerek, ölçüleri alınmış ve tarihsiz olanlar sonda yer almak üzere kronolojik sırayla kataloğu yapılmıştır. Bunlardan 18'i erkek, 10'u kadın mezar taşı olup 3'nün ise kimliği belirlenememiştir. Mezar taşlarının tarih aralığı 1720/1721 ile 2008 arasında değişmektedir. Dönemin sanat anlayışına uygun bir şekilde bezemelerle süslenen mezar taşlarının bölgenin tarihi geçmişi, idari ve sosyal durumu hakkında birçok bilgiyi içerdiği görülmüştür. Bu açıdan kültürel ve sanatsal özelliklerinin yanı sıra Bandırma tarihine de ışık tutacak nitelikte oldukları anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Balıkesir, Bandırma, Tekke Cami, hazire, mezar taşları.

ABSTRACT

Holding a lot of information about the deceased and being a part of cultural heritage, gravestones have become a field of study for various disciplines today. The studies in question ensure that these lost and gone values are preserved and handed down to future generations. In this study, it is aimed to make a contribution to the field by introducing the gravestones situated in the Bandırma Tekke Mosque's Graveyard, located in Haydar Çavuş Neighborhood in the district center of Bandırma, in detail as they have never been separately discussed before. In this regard, 31 gravestones situated in the graveyard surrounded by the courtyard wall in the south of the mosque were photographed, measured, and cataloged in chronological order, with the undated ones situated at the end. 18 gravestones among those belonged to a man, 10 of them belonged to a woman, and 3 of them could not be

* Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Çanakkale/Türkiye. E-posta: yacioglu@comu.edu.tr. ORCID: 0000-0003-4142-9797.

identified. The date range of the gravestones varies between 1720/1721 and 2008. It was observed that the gravestones, decorated with carvings in conformity with the sense of the art of the period, hold a lot of information about the historical background, and administrative and social status of the region. In this respect, it was understood that they have the nature of shedding light on the history of Bandırma along with their cultural and artistic features.

Keywords: Balıkesir, Bandırma, Tekke Mosque, graveyard, gravestones.

Giriş

Kültürel mirasın bir parçası olan mezar taşları, ölen kişi hakkında çeşitli bilgiler vermenin yanı sıra, dönemin sanat anlayışının da taşta bir yansımasıdır. Bu nedenle edebiyat ve tarih gibi bilim dallarının dışında sanat tarihi biliminin de araştırma alanı olmuştur. Son yıllarda giderek artan mezar taşı çalışmaları ise bu mirasın gelecek nesillere aktarılması ve korunması açısından önem arz etmektedir. Özellikle yüzey araştırmalarında tespit edilen mezar taşlarının belgelenecek kayıt altına alınması da bu çalışmalara katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda, 2018 yılında Bandırma’da gerçekleştirilen “Ortaçağ’dan Günümüze Balıkesir İli Yüzey Araştırması” (Dündar vd., 2020: 545-568) sırasında ilçe merkezinde tespit edilen mezar taşlarından Tekke Camii Haziresindeki bu makalenin konusunu oluşturmuştur.

Tekke Camii, Bandırma ilçe merkezinde Haydar Çavuş Mahallesi, Ali Hikmet Paşa Caddesi üzerinde (129 ada, 18 parsel) yer almaktadır. Caminin ilk yapılış tarihi bilinmemekle birlikte avlu duvarına bitişik olarak Ahyolulu Hacı Ali Efendi’nin annesi Şerife Hanım tarafından 1902 yılında yaptırılan çeşme (Işıkakdoğan, 2013: 61) ile yakın tarihlerde inşa edildiği düşünülmektedir (Sözlü, 2022: 381). Cami kare planlı, tek kubbeli ve kuzeybatı köşesindeki tek şerefeli minareden oluşmakta iken 2013 yılında yapılan restorasyon çalışmaları sırasında önüne kubbeli yeni bir bölüm eklenerek genişletilmiştir (BKTVKK Arşivi).

Hazire caminin güneyinde yer almakta olup avlu duvarıyla kuşatılmıştır. Tarih aralığı 1720/1721 ile 2008 arasında değişen -18’i erkek, 10’u kadın, 3’ü kimliği belirlenemeyen- toplam 31 adet mezar taşı bulunan hazire, Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 23.11.1991/2134 tarih ve sayılı kararıyla tescil edilmiştir (BKTVKK Arşivi). Buradaki mezar taşları ile ilgili daha önce detaylı bir çalışma yapılmamış ve tek başına ele alınmamıştır. Bu çalışmada; ölçülerinin alınması ve fotoğraflarının çekilmesi suretiyle belgelenecek -tarihsiz mezar taşları sonda yer almak üzere kronolojik sırayla- kataloğu yapılan Tekke Camii haziresindeki mezar taşları, form ve

süsleme özellikleri açısından incelenerek üzerlerindeki bilgilerle birlikte değerlendirilip Bandırma tarihi açısından önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Katalog

Katalog No. 1: Mustafa'nın mezarı (Fotoğraf 1A / 1B)	
Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 60x18/20x10 cm. (Baştaşı) / 19x26x6 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 1133 / M. 1720-1721
Kitabe:	
Ey karındaş dâr-ı dünyâ bî-vefâdur bî-vefâ	وفابی وفادربی دنیا اری د قرداش ای
Kanı sultân-ı rûsül fahr-i cemî-i enbiyâ	انبیا جمیع فخر رسل سلطان قانی
İrişüp dest-i ecel ömrüm yakasın kıldı çâk	قلدی یقاسن عمرم اجل دست ایرشوب جاق
Hâk-sâr itdi vücûdum eyledi ömrüm hebâ	هبا عمرم ایلدی وجودم ایئدی خاکسار
Hâtif-i gaybî yazıpdur [u tamun] tarihine	تاریخنه تمک و یازیدر غیبی هاتف
Uçdı barut-ıla dünyâdan bekâya Mustafâ	مصطفا بقایه دنیادن باروتله اوجدی
Sene 1133	سنه ۱۱۳۳
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup başlık kısmı yerinde değildir. Kitabe çapraz bir şekilde yerleştirilen yedi satırdan oluşmaktadır. Mezarda ayaktaşının sadece sivri kemerli tepeliği bulunmaktadır. Tepelik üzerinde gövdeden başladığı anlaşılan ortada bir gül iki yanda ise birer lale motifi yer almaktadır.	

Katalog No. 2: - (Fotoğraf 2A / 2B)	
Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Kare Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 65x10x10 cm. (Baştaşı) / 37x24x6 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 1134 / M. 1721-1722
Kitabe:	
Sene 1134	سنه ۱۱۳۴
.....	.....
.....	.....

Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı kare biçimli olup başlık kısmı yerinde değildir. Kitabe çapraz bir şekilde yerleştirilen üç satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiştir. Gövdesi üzerinde bir selvi ağacı motifi, tepeliği üzerinde ise akantus yaprakları ve güllerden oluşan bir çiçek demeti yer almaktadır.

Katalog No. 3: Hacı Halil'in mezarı (Fotoğraf 3)

Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Sivri kemer
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 42x27x10 cm.	Tarihi: H. 1135 / M. 1722-1723
Kitabe:	
Merhûm el-Hâc	الحاج مرحوم
Halîl rûhuna	روحنه خليل
Fâtihâ sene 1135	١١٣٥ سنه فاتحه
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiştir. Kitabe yatay bir şekilde yerleştirilen üç satırdan oluşmaktadır. Mezarda ayaktaşı bulunmamaktadır.	

Katalog No. 4: Abdurrahîm'in mezarı (Fotoğraf 4A / 4B)

Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Kare Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 66x10x9 cm. (Baştaşı) / 45x26/22x9 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 1135 / M. 1722-1723
Kitabe:	
.....ol bu gûne der-kâr	.....درکار بوکونه اول
Ölmek resm-i kadîm	قدیم رسم اولمک
Şerbet-i mevti sunar	صونر موتی شربت
Her câna cebren ayağ	ایاغ جبرن هر جانہ
Lafzen ve ma'nen sebeb-i	سب معنان و لفظان
Mevtime târîhdür	تاریخدر موتمہ
Bin yüz otuz	اوتوز یوز بیك
Beşde didüm	دیدم بشده

Bi'l-vidâ ba'de	بعده بالوداع
El-vidâ	الوداع
Abdurrahîm	عبد رحيم
Tanımlı ve Özellikleri: Baştaşı kare biçimli olup başlık kısmı yerinde değildir. Kitabe çapraz bir şekilde yerleştirilen on bir satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru daralan dikdörtgen biçimli olup tepelik kısmı kırık-tır.	

Katalog No. 5: Şeyh Muhammed Efendi'nin mezarı (Fotoğraf 5)	
Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 88x24x14 cm	Tarihi: H. 1144 / M. 1731-1732
Kitabe:	
El-fâtihâ	الفتاحه
Çeşm-i ibretle nazar kıl bu mezârım taşına	طاشنه مزارم بو قيل نظر عبرتله جسم
Bilmez ahvâlimi kimse gelmeyince başına	باسنه كلمينجه كمسه احوالمى بلمز
Alâmetden murâd olan duâdır	دعادر اولان مراد علامتدن
Bugün bana ise yarın sanadır	ساکادر يارين ايسه بکا بوکون
Merhûm ve mağfûrun leh (kırık)	مغفورله و مرحوم
Eş-şeyh Muhammed Efendi rûhuna (kırık)	روحنه افندى محمد الشيخ
Sene 1144	سنه ۱۱۴۴
Tanımlı ve Özellikleri: Baştaşı dikdörtgen biçimli olup başlık kısmı yerinde değildir. Kitabe çapraz bir şekilde yerleştirilen sekiz satırdan oluşmaktadır. Mezarda ayaktaşı bulunmamaktadır.	

Katalog No. 6: Şeyh Hâmid'in oğlu Feyzullah'ın mezarı (Fotoğraf 6A / 6B)	
Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Tâ'lik
Boyutları: 66x20x10 cm. (Baştaşı) / 30x28x8 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 1151 / M. 1738-1739
Kitabe:	
İbnü Şeyh Hâmid tıfl-ı nev-reste	رسته نو طفل حامد شيخ ابن
Ucdu egnine çün kârı hükmu'llâh	الله حکم کارى چون اکنه اوچدى

Bâkîlere misl-i sabr-ı Eyyûb	ايوب صبر مثل لره باقي
Ecr-i azîm ihsân ide Allâh	الله ايده احسان عظيم اجر
Bir ehl-i hâl târîhini didi	ديدي تاريخني حال اهل بر
Göçdi cinâna küçük Feyzu'llâh	الله فيض كچك جناه گوچدی
El-Fâtihâ sene 1151	۱۱۵۱ سنه الفاتحه
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı dikdörtgen biçimli olup başlık kısmı yerinde değildir. Kitabe kartuş içerisinde altı yatay silme ile ayrılan yedi satırdan oluşmaktadır. Son mısradan ebcedle tarih düşülmüştür. Ayaktaşı dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiştir.	

Katalog No. 7: Şerife Emetullah'ın mezarı (Fotoğraf 7)	
Mezar Tipi: Çerçeveveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Omuzlu
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 118x35/44x9 cm.	Tarihi: H. 1152 / M. 1739-1740
Kitabe:	
Hayf ki bir tâze nihâl-i cemâl hâk-i helâke düşüp öldi	حاک جمال تازه بر که حیف اولدی دوشوب هلاکه
Dü-tay bâğ-ı cihânda gülüp açılmadan oldı hazân-dîde	اچلمين کلوب جعنده باغ دوتای خزاندیده اولدی
Uzlet-nümây eyleye tevfik-i şerîfin Hudâ cîsr-i sırât'lur reh	خدا شريفن توفيق ايليه نماي عزلت ره صراطلور جسر
Ana reh-nümây fevtine târîh düşer yeke bin harf-i mücevher	يک دوشر تاريخ فوتنه رهنمای اکا مجوهر حرف بيک
İle bu beyti say gülşen-i ma'mûra dâru's-selâm	دار معموره کلشن صای بيتی بو ايله السلام
Ola Şerife Emetu'llâha cây sene 1152	سنه جای الله امت شريفه اوله ۱۱۵۲
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup, omuzlu tepelikle nihayetlenmiştir. Tepeliğin altında dikdörtgen bir çerçeve içerisinde, yarım daire bir silme ile kuşatılmış içi içe geçmiş iki dairesel merkezden çıkan yedi kollu ışınsal bir motif yer almaktadır. Bu motifin altındaki kitabe ise kartuş içerisinde beş yatay silme ile ayrılan altı satırdan oluşmaktadır. Mezarda ayaktaşı bulunmamaktadır.	

Katalog No. 8: Seyyid Şeyh Hâmid Efendi'nin oğlu Şeyh Muhammed Sadul-

lah'ın mezarı (Fotoğraf 8A / 8B)	
Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 75x18x9 cm. (Baştaşı) / 74x23/29x10 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 1161 / M. 1748
Kitabe:	
Merhûm es-seyyid	السيد مرحوم
Şeyh Muhammed Sad-	سعد محمد شيخ
ullâh ibn es-seyyid Şeyh	شيخ السيد ابن الله
Hâmid Efendi	افندی حامد
Rûhuna rızâen	رضاء روحنه
Lillâhi'l-fâtihâ sene 1161	١١٦١ سنة الفاتحه لله
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı dikdörtgen biçimli olup başlık kısmı yerinde değildir. Kitabe kartuş içerisinde beş yatay silme ile ayrılan altı satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup üçgen tepelikle nihayetlenmiştir.	

Katalog No. 9: Tuzcu Seyyid Mahmud Ağa'nın mezarı (Fotoğraf 9A / 9B)	
Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Paşalı Kavuk
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 125x32x12 cm. (Başta- şı) / 65x18/22x7 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 7 Ramazan 1186 / M. 2 Aralık 1772
Kitabe:	
Hüve'l-bâkî	هوالباقى
Merhûm ve mağfûr el-muhtâc	المحتاج مغفور و مرحوم
îlâ rahmeti rabbi'l-gafûr	الغفور ربه رحمته الى
İslambol'dan Bandırma'ya müsâfereten	مسافرتاً باندريميه اسلامبولدن
Gelen Tuzcu Seyyid Mahmûd	محمود سيد طوزجى كلن
Ağa rûhuna rızâen li'llâh	رضاء لله روحنه اغا
Te'âlâ bi-hürmeti el-fâtihâ	الفاتحه برحمت تعالى
Sene 1186 Ramazân-ı şerîf 7	٧ شريف رمضان ١١٨٦ سنة
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı dikdörtgen biçimli olup Paşalı Kavuklu başlıkla nihayetlenmiştir. Kitabe kartuş içerisinde yedi yatay silme ile ayrılan sekiz	

satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dik-dörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiştir.

Katalog No. 10: Süleymân Paşa'nın torunu, Hacı Emin Bey'in oğlu Süleyman Bey'in mezarı (Fotoğraf 10A / 10B)

Mezar Tipi: Çerçevelevi	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 48x18/ 20x9 cm. (Baş- taşı) / 65x 12/17x7 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 25 Muharrem 1205 / M. 4 Ekim 1790

Kitabe:

Süleymân Paşa	باشا سليمان
Torunu Hâcî	حاجى طورونى
Emîn Bey mahdûmu	محدومي بك امين
Süleymân Bey rûhuna	روحنه بك سليمان
Fâtihâ fî 25 Muharrem sene 1205	١٢٠٥ سنه م فى فاتحه

Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup başlık kısmı yerinde değildir. Kitabe kartuş içerisinde dört yatay silme ile ayrılan beş satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup yarım daire kemerli tepelikle nihayetlenmiştir.

Katalog No. 11: Süleyman Paşa'nın oğlu Hacı Seyyid Muhammed Emin Bey Efendi'nin eşi Güzîde Usta'nın mezarı (Fotoğraf 11A / 11B)

Mezar Tipi: Çerçevelevi	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Üçgen Tepelik
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 105x30/41x10 cm. (Baştaşı) / 40x30/32x8 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 3 Cumâde'l-evvel 1206 / M. 29 Aralık 1791

Kitabe:

Hüve'l-hallâku'l-bâkî	هو الخلائق الباقى
Hâlen Bandırma mübâya'a tahsiline	تحصيلنه مبايعه باندرمه حالا
Memûr dergâh-ı âlî kapucubaşlarından	باشيرندن قیوجى على دركاه مأمور
Merhûm Süleymân paşa-zâde inâyettü	عنایتلو پاشازاده سليمان مرحوم
El-Hâc es-Seyyid Muhammed Emîn Bey	افندنك بك امين محمد السيد الحاج

Efendinin	
Câriyesi merhûme ve mağfûre ilâ rahmetihî	رحمته الی مغفوره و مرحومه سی جاریه
Rabbihi'l-gafûr Güzîde usta rûhuna	روحنه اوسطه کزده الغفور ربّه
El-fâtihâ sene 1206 fî 3 Cumâde'l-evvel	جا ۳ فی ۱۲۰۶ سنه الفاتحه
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup üçgen tepelikle nihayetlenmiştir. Kitabe kartuş içerisinde yedi yatay silme ile ayrılan sekiz satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiştir.	

Katalog No. 12: Hassa Silahşörlerinden Süleyman Ağa'nın oğlu Abdullah Efendi'nin eşi Hadice Hanım'ın mezarı (Fotoğraf 12A / 12B)	
Mezar Tipi: Çerçeveveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Üçgen Tepelik
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 90x35/37x9 cm. (Başta-şısı) / 61x31/33x7 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 3 Muharrem 1229 / M. 26 Aralık 1813
Kitabe:	
Hüve'l-bâkî	هوالباقی
Bu cihân bâğında tâze bir nihâl-i gül idi	کول نحال بر تازه باغنده جان بو ایدی
Soldirdi bâd-ı ecel sânkî cihâna gelmedi	جحانه صانکی اجل بد صولردی کلمدی
Hâlen Bandırma mübâya'acısı hâssa	حاصه جیبسی مبیاعه باندرمه حالا
Silahşörlerinden Süleymân Ağa-zâde	اغزاده سلیمان سلحشورلرندن
Abdullâh Efendi'nin zevcesi merhûme	مرحومه سی زوجه افندیکنک عبدالله
Hadîce Hânım rûhuna Fâtihâ	فاتحه روحنه حانم خدیجه
Fî 3 Muharrem sene 1229	۱۲۲۹ سنه م ۳ فی
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup üçgen tepelikle nihayetlenmiştir. Tepelikte yarım daire silme üzerinde ortada akantus yaprakları bunun iki köşesinde ise birer gül dalı yer alır. Kitabe kartuş içerisinde yedi yatay silme ile ayrılan sekiz satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiş ve üzeri kıvrık dallı bir gül ağacı ile bezenmiştir.	

Katalog No. 13: Hüseyin Ağa'nın oğlu Molla İsmail'in mezarı (Fotoğraf 13)

Mezar Tipi: Çerçeveveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen
Malzeme: Mermer	Başlık Tipi: Sarık
Boyutları: 54x20/22x10 cm.	İşleniş Biçimi: Kabartma
	Yazı Türü: Sülüs
	Tarihi: H. 1253 / M. 1837-1838
Kitabe:	
Hüseyin Ağa'nın	اغانك حسين
Mahdûmu merhûm	مرحوم محدومى
Molla İsmâil	اسماعيل ملا
Rûhuna Fâtihâ	فاتحه روحنه
Sene 1253	سنه ١٢٥٣
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup sarıklı başlıkla nihayetlenmiştir. Kitabe kartuş içerisinde dört yatay silme ile ayrılan beş satırdan oluşmaktadır. Mezarda ayaktaşı bulunmamaktadır.	

Katalog No. 14: Dede oğlu Kuddise sıruhu hazretlerinin mezarı (Fotoğraf 14A / 14B)	
Mezar Tipi: Çerçeveveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen
	Başlık Tipi: Sarıklı Fes
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma
	Yazı Türü: Tâ'lik
Boyutları: 83x32/33x8 cm. (Baştaşı) / 58x24/28x6 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 1255 / M. 1839-1840
Kitabe:	
Hüve'l-bâkî	هوالباقى
Merhûm ve mağfûr dede-zâde	زاده دده مغفور و مرحوم
Kuddise sıruhu hazretlerinin	حضرتلر تك سره قدس
Rûh-ı şerîfine rızâen li'llâh Fâtihâ	فاتحه لله رضاء شريفنه روح
Sene 1255	سنه ١٢٥٥
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup sarıklı fes başlıkla nihayetlenmiştir. Kitabe kartuş içerisinde dört çapraz silme ile ayrılan beş satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiş ve üzerine bir selvi ağacı motifi işlenmiştir.	

Katalog No. 15: Altıncı-zâde Hasan Ağa'nın oğlu Fındık Hâcı Hüseyin Ağa'nın mezarı (Fotoğraf 15A / 15B)	
Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Azîz Fes
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Tâ'lik
Boyutları: 114x34/36x10 cm. (Baş- taşı) / 35x31/32x4 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 1298 / M. 1880-1881
Kitabe:	
Hüve'l-bâkî	هوالباقى
Yapışdum dâmen-i pâk-i rızâya herçi bâdâ bâd	باد باداً هرچه رضا پاک دامن یابشدم
Sarıldım hâk-i pâ-y-i Mustafâ'ya herçi bâdâ bâd	باداً هرچه مصطفی خاکپایی صارلدم باد
Zuhûrât-ı cevâba tâb u tâkâtsiz kalup hayrân	قلوب تاققتسز تاب جوابه ظحورات خیران
Siğindim dergeh-i lutf-ı Hudâ'ya herçi bâdâ bâd	باداً هرچه خدایه لطف درکه صغندم باد
Altıncı-zâde Fındık el-Hâc Hüseyin	حسین الحاج فندق زاده التتجی
Ağa ibnü Hasan Ağa'nın rûhuna Fâtihâ	فاتحه روحنه اغانک ابن اغا
Sene 1298	سنه ۱۲۹۸
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup Azîz Fes başlıkla nihayetlenmiştir. Kitabe kartuş içerisinde yedi çapraz silme ile ayrılan sekiz satırdan oluşmaktadır. Kitabe kartuşunun etrafı sarmaşıkla kuşatılmış olup üstte ortada bir fiyonk yapan iki yana doğru uzanan birer gül motifi yer almaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup üçgen tepelikle nihayetlenmiştir.	

Katalog No. 16: Ahıskalı Eyyûb Ağa'nın mezarı (Fotoğraf 16A / 16B)	
Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Azîz Fes
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Nesih
Boyutları: 98x21/24x10 cm. (Baş- taşı) / 78x21x6 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 1301 / M. 1883-1884
Kitabe:	
Hüve'l-bâkî	هوالباقى
Ahışhavî	اخشخوی

Eyyûb Ağa	اغا ايوب
Rûhuyçün	روحيجون
Fâtihâ sene 1301	۱۳۰۱ سنه فاتحه
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup Azîzî Fes başlıkla nihayetlenmiştir. Kitabe yatay bir biçimde yazılan beş satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı dikdörtgen biçimli olup üçgen tepelikle nihayetlenmiştir.	

Katalog No. 17: Hacı Ali Efendi'nin oğlu Hafız Sami Efendi'nin oğlu İsmail Hakkı'nın mezarı (Fotoğraf 17A / 17B)	
Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Tâ'lik
Boyutları: 41x22/24x7 cm. (Baştaşı) / 53x14/19x5 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 1317 / M. 1899-1900
Kitabe:	
Âh mine'l-mevt	الموت من آه
Hâcî Alî Efendi-zâde	زاده افندی علی حاجی
Hâfız Sâmi Efendi'nin	افندیك سامی حافظ
Mahdûmu İsmâil Hakkı rûhuna Fâtihâ	فاتحه روحنه حقى اسماعيل مخدومى
Sene 1317	۱۳۱۷ سنه
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup başlık kısmı kırıktır. Kitabe kartuş içerisinde dört çapraz silme ile ayrılan beş satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiştir.	

Katalog No. 18: Ferîk Ahmed Fâzıl Paşa'nın kızı ve Bandırma Redif livası kumandanı Mirliva Hacı İsmail Paşa'nın eşi Emine Şevkiyye Hanım'ın mezarı (Fotoğraf 18A / 18B)	
Mezar Tipi: Kapak taşı	Mezar Taşı Tipi: Silindirik Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Tâ'lik
Boyutları: 150x21 cm. (Başta- şı) / 141x20 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. Ramâzan 1319 / M. Aralık/Ocak 1901-1902

Kitabe:	
Hüve'l-bâkî	هوالباقى
.....	.....
.....	.....
.....	.....
Medîne-i münevvere muhâfızı merhûm Ferîk	فريق مرحوم محافظى مُنوره مدنه
Ahmed Fâzıl Paşa kerîmesi ve Bandırma	باندرمه و سى كريمه پاشا فاضل احمد
Redîf livâsı kumandanı mirlivâ	ميرلوا قومادانى لواسى رديف
Saâdetlü Hâcî İsmâil Paşa halîlesi	سى حليله پاشا اسماعيل حاجى سعادتلو
Emîne Şevkiyye Hânım rûhuna Fâtihâ	فاتحه روحنه حانم شوقيه امينه
Sene 1319 Ramâzan yevm-i Pençşembe	پنچشمبه يوم رمضان ۱۳۱۹ سنه
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı silindirik gövdeli olup altta ve üstte akantus yapraklarıyla bezenmiş, dilimli üç kademeli tepelikle nihayetlenmiştir. Kitabe akantus yapraklarının oluşturduğu bir kartuş içerisinde dokuz yatay silme ile ayrılan on satırdan oluşmakta olup serlevha bölümünün üstünde bir Osmanlı arması yer almaktadır. Ayaktaşı silindirik gövdeli olup altta ve üstte akantus yapraklarıyla bezenmiş, dilimli üç kademeli tepelikle nihayetlenmiştir. Ayak-taş üzerinde vazodan çıkan kıvrık dallı gül ağacı motifi işlenmiştir.	

Katalog No. 19: Siroz fırka-i askeriyesi kumandanı Ferik Said Paşa Hazretleri-nin Kayınbiraderleri Bitlis vilâyeti defter-i hâkânî memuru Şevket Bey'in kızı Esmâ Seher Hanım'ın mezarı (Fotoğraf 19A / 19B)

Mezar Tipi: Kapak taşı	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen
	Başlık Tipi: Bitkisel
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma
	Yazı Türü: Tâ'lik
Boyutları: 152x33/34x8 cm. (Baştaşı) / 152x33/34x7 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 14 Zi'l-hicce 1321 / M. 2 Mart 1904
Kitabe:	
Hüve'l-bâkî	هوالباقى
Siroz fırka-i askeriyesi	سى عسكریه فرقه سيروز
Kumandanı ferîk saâdetlü	سعادتلو فريق قومادانى
Sâid Paşa hazretlerinin	حضرتلرينك پاشا سعيد
Kâim-i birâderleri Bitlis vilâyeti	ولليتى بتليس برادرلرى قائم
Defter-i hâkânî memûrî izetlü	عزتلو مامورى خاقانى دفتر

Şevket Bey'in kerimesi	سى كريمه بك شوكت
Olup genç yaşında	ياشنده كنج اولوب
İken vefât eden Esmâ Seher	سحر اسما ايدن وفات ايكن
Hânım'ın rûh-ı şerîfiyçün	شريفچون روح خانمك
Li'llâh'il-fâtihâ	القاتحه لله
Sene 1321 14 Zi'l-hiceti'l-şerîf	الشريف الحجة ذى 14 1321 سنة
<p>Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup akantus yapraklarından oluşan bitkisel bir tepelikle nihayetlenmiştir. Kitabe kartuş içerisinde on yatay silme ile ayrılan on bir satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup akantus yapraklarından oluşan bitkisel bir tepelikle nihayetlenmiştir. Ayaktaşı üzerinde vazodan çıkan kıvrık dalı gül ağacı motifi işlenmiştir.</p>	

Katalog No. 20: Bandırma redif kumandanı Ali Paşa Hazretlerinin torunu Emine Bedia Hanım'ın mezarı (Fotoğraf 20)	
Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Bitkisel
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Tâ'lik
Boyutları: 63x27/28x8 cm. (Baştaşı)	Tarihi: H. 1323 / M. 1905-1906
Kitabe:	
Bandırma redif kumandanı	قوماندانى رديف باندرمه
Saâdetlü Alî Paşa hazretlerinin	حضرتلرينك پاشا على سعادتلو
Hafîdesi Emîne Bedî'a Hânım'ın	حانمك بديع امينه سى حفيده
Rûhuna Fâtihâ sene1323	سنة فاتحه روحنه 1323
<p>Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup ortasında bir gülbezek olan ve iki yana doğru açılan palmye yapraklarından oluşan bir tepelikle nihayetlenmiştir. Mezarda ayaktaşı bulunmamaktadır.</p>	

Katalog No. 21: Ahyolulu Hacı Ali Efendi'nin oğlu Hacı Hâfız Sami Efendi'nin kızı Fâtîma'nın mezarı (Fotoğraf 21A / 21B)	
Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Bitkisel
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Tâ'lik

Boyutları: 62x24/25x5 cm. (Baştaşı) / 49x20x5 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 14 Zilkâde 1329 / M. 6 Kasım 1911
Kitabe:	
Ahyolulu Hâcî Alî Efendi-zâde	زاده افندی علی حاجی احویلی
Hâcî Hâfız Sâmi Efendi'nin kerîmesi	سی کریمه افندیڭ سامی حافظ حاجی
Fâtıma nakşiyîye masûme-i merhûmenin rûhuna el-Fâtihâ	نک مرحومه معصومه نقشیه فاطمه الفاتحه روحنه
14 Zilkâde sene 1329	ذوالقعدة ۱۴ ۱۳۲۹ سنه
Özellikleri / Süslemeleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiştir. Tepelik üzerinde ise akantus yaprakları ve güllerden oluşan bir çiçek demeti yer almaktadır. Kitabe kartuş içerisinde dört çapraz silme ile ayrılan beş satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiş ve üzerine bir selvi ağacı motifi işlenmiştir.	

Katalog No. 22: Kozluca muhacirlerinden Hacı Osman Efendi'nin eşinin mezarı (Fotoğraf 22)	
Mezar Tipi: Çerçeveveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Sivri Kemer
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Tâ'lik
Boyutları: 47x26x5 cm. (Baştaşı)	Tarihi: H. 11 Safer 1329 / M. 11 Şubat 1911
Kitabe:	
Âh mine'l-mevt	الموت من أه
Kozluca muhâcirlerinden Hâcî Osmân	عثمان حاجی محاجرلرندن قوزلجه
Efendi zevcesi rûhuna Fâtihâ	فاتحه روحنه سی زوجه افندی
Sene 1329 Saferü'l-hayr 11	صفرالحیر ۱۳۲۹ سنه ۱۱
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiştir. Kitabe kartuş içerisinde üç çapraz silme ile ayrılan dört satırdan oluşmaktadır. Mezarda ayaktaşı bulunmamaktadır.	

Katalog No. 23: Ahyolulu Hacı Ali Rıza Efendi Hazretlerinin mezarı (Fotoğraf 23A / 23B)	
Mezar Tipi: Çerçeveveli	Mezar Taşı Tipi: Silindirik Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs

Boyutları: 152x27 cm. (Başta- şı) / 148x26 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 1330 / M. 1911-1912
Kitabe:	
Hüve'l-bâkî	هوالباقى
Tarîk-i Nakşibendî Hâlidî	حالى نقشبدى طريق
Şeyh-i kirâmından	كرامندن شيخ
İşbu dergâh-ı şerîf	شريف درگاه اشيو
Bânî ve pôst-nişîn	پوستشئين و بانى
Ahyolulu el-Hâc Alî Rızâ	رضا على الحاج اخيولى
Efendi kuddise sirruhu	سيرة قديس افندى
Hazretlerinin rûh-ı	روح حضرتلرينك
Kudsîlerine Fâtihâ	فاتحه قدسيلرينه
Sene 1330	سنة ۱۳۳۰
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı silindirik gövdeli olup kitabesi kartuş içerisinde dokuz yatay silme ile ayrılan on satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı da silindirik gövdeli olup üzerinde herhangi bir süslemeye yer verilmemiştir.	

Katalog No. 24: Ahyolulu Hacı Ali Rıza Efendi Hazretlerinin eşi Fâtîmâtü'z-Zehrâ Hatun'un mezarı (Fotoğraf 24A / 24B)	
Mezar Tipi: Çerçevesiz	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen
	Başlık Tipi: Bitkisel
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma
	Yazı Türü: Tâ'lik
Boyutları: 111x27/30x8 cm. (Baştaşı) / 90x24/29x6 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 28 Muharrem 1333 / M. 16 Aralık 1914
Kitabe:	
Hüve'l-bâkî	هوالباقى
Tarîkât-ı aliyye-i nakşibendiyye-i hâlidiyye	خاليديه نقشبنديه عليه طريق
Meşâyihinden Ahyolulu el-Hâc Alî	الحاج اخيولى مشايخندن
Rızâ Efendi kuddise sirruhu	سيرة قدس افندى رضا
Hazretlerinin hâremi Fâtîmâtü'z-Zehrâ	الزهرا فاطمة حرمى حضرتلرينك
Hâtun rûhuna rızâen li'llâh	لله رضاء روحه حاتون
El-Fâtihâ 28 Muharremü'l-haram sene 1333	سنة الحرام محرم ۲۸ الفاتحه ۱۳۳۳
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup stilize akantus yapraklarından oluşan bir tepelikle nihayet-	

lenmiştir. Kitabe kartuş içerisinde altı çapraz silme ile ayrılan yedi satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup üçgen tepelikle nihayetlenmiştir.

Katalog No. 25: Tevfik Paşa'nın oğlu Hasan Neşet'in mezarı (Fotoğraf 25A / 25B)	
Mezar Tipi: Çerçevesiz	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Hamidi Fes
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Tâ'lik
Boyutları: 88x30x7 cm. (Baştaşı) / 88x27/29x6 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. 1333 / M. 1914-1915
Kitabe:	
Âh mine'l-mevt	الموت من أه
On sekiz yaşında Balkanları etdim rezm-gâh	ایتدم بالقانلری یا شیمده سکز اون رزمگاه
Hâinânın say-ı mehînlere oldu mâni'a	مانعه اولدی مهینلری سعی خاتنانک
Ya şehîd ya intikâm sevdâsına koşdum bu dem	دم بو قوشدم سوداسنه انتقام یا شحید یا
Yirmi bir yaşında erişdi hayâta hâtîme	حیاته اریشدی یا شیمده بر یکر می خاتمه
Zâbitân kardaşlarımla Müslümânlardan ricâm	رجام مسلمانلردن قرداشلرمله ضابطان
Tevfik Paşa-zâde Hasan Neşet'e bir Fâtihâ	فاتحه بر نشینته حسن زاده پاشا توفیق
Sene 1333	سنة ۱۳۳۳
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı dikdörtgen biçimli olup Hamidi Fes başlıkla nihayetlenmiştir. Kitabe kartuş içerisinde yedi çapraz silme ile ayrılan sekiz satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiş üzerinde bir selvi ağacı motifi işlenmiştir.	

Katalog No. 26: Hacı Bilâl Efendi Hazretlerinin mezarı (Fotoğraf 26A / 26B)	
Mezar Tipi: Çerçevesiz	Mezar Taşı Tipi: Silindirik Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 103x21 cm. (Baştaşı) / 83x19 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: H. Receb 1334 / M. Mayıs/Haziran 1916
Kitabe:	
Hüve'l-bâkî	هو الباقی

Tarîk-i Nakşibendî-i hâlidî	خالدی نقشبندی طریقت
Şeyhlerinden	لریندن شیخ
El-hâc Bilâl Efendi	افندی بلال الحاج
Kuddise sırruhu hazretlerinin	حضرتلرینک سزه قدس
Rûhuna rızâen li'llâh el-Fâtihâ	الفاتحه لله رضاء روحه
Receb-i şerîf 1334	۱۳۳۴ شریف رجب

Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı silindirik gövdeli olup kitabesi kartuş içerisinde yedi satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı da silindirik gövdeli olup üzerinde herhangi bir süslemeye yer verilmemiştir.

Katalog No. 27: Arif Ağa'nın eşi Emine Hanım'ın mezarı (Fotoğraf 27)

Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen
	Başlık Tipi: Sivri kemer
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma
	Yazı Türü: Rik'a
Boyutları: 80x23x8 cm. (Baştaşı)	Tarihi: H. 12 Teşrinievvel 1930 / M. 12 Ekim 1930
Kitabe:	
Hüve'l-bâkî	هوالباقی
Fenâdan bekâya eyledi rihlet	رخلت ایلدی بقایه فنادن
Ede Hak kabrini ravza-i cennet	جنت روضه قبرینی حق ایده
Ârif Ağa zevcesi	سی زوجه آغا عارف
Emîne Hânım rûhuna Fâtihâ	فاتحه روحه خانم امینه
12 Teşrinievvel 1930	۱۲ اول تشرینی ۱۹۳۰
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiştir. Kitabe kartuş içerisinde beş çapraz silme ile ayrılan altı satırdan oluşmaktadır. Mezarda ayaktaşı bulunmamaktadır.	

Katalog No. 28: Bandırmalı Ali Öztaylan Efendi Hazretlerinin mezarı (Fotoğraf 28A / 28B)

Mezar Tipi: Çerçeveli	Mezar Taşı Tipi: Silindirik
	Başlık Tipi: -
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma
	Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 140x27 cm. (Baştaşı) / 127x27 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi: M. 1.8.1913 / 4.8.2008
Kitabe:	

Hüve'l-hayyü'l-bâkî	الباقى هو الحى
İncinmedi incitmedi ikrâmını minnet	منت اكرامنى اينجتمدى اينجتمدى
Bildi ahlâk-ı hamîde sâhibi	صاحبى حميده احلاق بيلدى
İnsân-ı kâmil tarîk-i nakşiyîye ve tarîk-i	نقشيه طريق كامل انسان
Mevleviyeden mücâz Bandırmalı Alî	على لى بانديرمه مجاز دن مولويه
Öztaılan Efendi hazretlerinin	حضرتلرينك افندى اوزتايلان
Rûhıyçün el-Fâtihâ	الفاتحه روحچون
Sene 1.8.1913 / 4.8.2008 (Ketebehu Hüseyin)	سنه ۱۹۱۳-۸-۱ / ۲۰۰۸-۸-۴ حسين كته
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı silindirik gövdeli olup kitabesi kartuş içerisinde yedi yatay silme ile ayrılan sekiz satırdan oluşmaktadır. Ayaktaşı da silindirik gövdeli olup üzerinde kitabenin Türkçe okunuşuna yer verilmiştir.	

Katalog No. 29: Hacı Arif'in oğlunun mezarı (Fotoğraf 29)	
Mezar Tipi: -	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Sivri kemer
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: Sülüs
Boyutları: 44x26x8 cm. (Baştaşı)	Tarihi: -
Kitabe:	
Âh mine'l-mevt	الموت من أه
Bandırma ahâlîsinden	اهاليسيندن باندرمه
Ârif hâce-zâde	زاده خواجه عارف
(kırık)	
Tanımı ve Özellikleri: Kırık halde herhangi mezardan bağımsız olarak yerde duran baştaşı dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiştir.	

Katalog No. 30: - (Fotoğraf 30A / 30B)	
Mezar Tipi: Kapak taşı	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Sivri kemer
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: -
Boyutları: 40x16x5 cm. (Baştaşı) / 68x23/24x8 cm. (Ayaktaşı) /	Tarihi: -

94x52 cm. (Kapak)	
Kitabe: -	
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı dikdörtgen biçimli olup üçgen tepelikle nihayetlenmiştir. Taşın yüzeyinde herhangi bir süsleme ve kitabe yoktur. Ayaktaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiş, taşın üzerinde vazodan çıkan kıvrık dallı gül ağacı motifi işlenmiştir.	

Katalog No.31: - (Fotoğraf 31A / 31B)	
Mezar Tipi: Çerçeveveli	Mezar Taşı Tipi: Dikdörtgen Başlık Tipi: Sivri kemer
Malzeme: Mermer	İşleniş Biçimi: Kabartma Yazı Türü: -
Boyutları: 46x18/20x5 cm. (Baştaşı) / 22x14x6 cm. (Ayaktaşı)	Tarihi:
Kitabe: -	
Tanımı ve Özellikleri: Baştaşı aşağıdan yukarıya doğru genişleyen dikdörtgen biçimli olup sivri kemerli tepelikle nihayetlenmiştir. Taşın yüzeyinde herhangi bir süsleme ve kitabe yoktur. Ayaktaşı dikdörtgen biçimli olup kırıktır ve üzerinde herhangi bir süsleme yer almaz.	

Değerlendirme ve Sonuç

Caminin güneyinde avlu duvarıyla kuşatılan hazire içerisindeki mezarlıklara bakıldığında bu alanın 2013 yılında caminin restorasyonu sırasında düzenlendiği ve bazı mezarların çerçeve taşlarının yenilediği anlaşılmaktadır (Fotoğraf 32-33-34). Bu nedenle mevcut durum göz önünde bulundurularak mezar tipleri değerlendirilmiştir. Buna göre hazirede, çerçeveveli mezar (Kat. No. 1-17, 20-28, 31) ve kapak taşlı mezar (Kat. No. 18, 19, 30) olmak üzere iki mezar tipi görülmektedir. Yerinde olmayan bir mezar taşının (Kat. No. 29) ise mezar tipi belirlenememiştir. Mezar taşlarının gövde biçimleri kare (Kat. No. 2, 4), dikdörtgen (Kat. No. 1, 3, 5-17, 19-22, 24, 25, 27, 29-31) ve silindirik (Kat. No. 18, 23, 26, 28) olmak üzere üç tiptedir. Bu taşlardan bazıları silindirik (Kat. No. 18, 23, 26, 28) olduğu için başlığa sahip değildirler. Bazılarında (Kat. No. 1, 2, 4, 5, 6, 8, 10, 17) ise başlıklar yerinde değildir. Başlığı bulunan taşlarda ise başlık tipleri şu şekildedir; üçgen tepelik (Kat. No. 11, 12), sivri kemerli tepelik (Kat. No. 3, 22, 27, 29, 30, 31), omuzlu tepelik (Kat. No. 7), bitkisel tepelik (Kat. No. 19, 20, 21, 24), paşalı kavuklu başlık

(Kat. No. 9), sarıklı başlık (Kat. No. 13), sarıklı fes başlık (Kat. No. 14), azizi fes başlık (Kat. No. 15, 16) ve hamidi fes başlıktır (Kat. No. 25).

Mezar taşlarının tamamında malzeme mermer olup, süsleme ve kitabeler kabartma yöntemiyle işlenmiştir. Kitabelerde sülüs (Kat. No. 1-5, 7-13, 23, 26, 28, 29) nesih (Kat. No. 16), rik'a (Kat. No. 27) ve tâ'lik (Kat. No. 6, 14, 15, 17-22, 24, 25) hat kullanılmıştır. Kitabe metinlerinde ise genellikle kalıp ifadelerin (Kat. No. 3, 5, 8-14, 16-24, 26-29) kullanıldığı görülmekle birlikte özellikle ebcedle tarih düşülen dört mezar taşı (Kat. No. 1, 4, 6, 7) ile iki mezar taşında (Kat. No. 15, 25) edebi metinlerin kullanıldığı görülmektedir. Bu metinlerde yer adı olarak "Bandırma" (Kat. No. 9, 11, 12, 18, 20, 28) isminin dışında "İslambol" (Kat. No. 9), "Ahıska" (Kat. No. 16), "Medine-i Münevverre" (Kat. No. 18), "Siroz" (Kat. No. 19), "Bitlis" (Kat. No. 19), "Ahyolu" (Kat. No. 21, 23, 24) ve "Kozluca" (Kat. No. 22) gibi isimlere de rastlanmaktadır. Yine kişilerin meslekleri, lakapları ve tarikatları gibi birçok bilgide (Kat. No. 9, 11, 12, 15, 18, 19, 20, 24, 26, 28) bu metinlerde yer almaktadır. Bununla birlikte akrabalık ilişkileri de dikkat çeken bir diğer husustur. Bu bağlamda akrabalık ilişkileri bulunan mezar taşları şu şekildedir; Ahyolulu Hâcî Alî Rıza Efendi (Kat. No. 23), eşi Fâtımâtü'z-Zehrâ Hatun (Kat. No. 24), torunları İsmâil Hakkı (Kat. No. 17) ve Fâtıma (Kat. No. 21); Şeyh Hâmid Efendi'nin oğulları Feyzullâh (Kat. No. 6) ve Muhammed Sadullâh (Kat. No. 8); Süleymân Paşa'nın gelini Güzide Usta (Kat. No. 11) ve torunu Süleymân Bey'dir (Kat. No.10). Diğerleri arasında bir akrabalık ilişkisi belirlenememekle birlikte daha çok şehrin ileri gelenleri ve yakınlarının mezarları olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar arasında; Ferîk Ahmed Fâzıl Paşa'nın kızı ve Bandırma Redif livası kumandanı Mirliva Hacı İsmail Paşa'nın eşi Emine Şevkiyye Hanım (Kat. No. 18), Siroz fırka-i askeriyesi kumandanı Ferik Said Paşa Hazretlerinin kayınbiraderleri Bitlis vilâyeti defter-i hâkânî memuru Şevket Bey'in kızı Esma Seher Hanım (Kat. No. 19), Bandırma redif kumandanı Ali Paşa Hazretlerinin torunu Emine Bedia Hanım (Kat. No. 20), Tevfik Paşa'nın oğlu Hasan Neşet (Kat. No. 25) ve Bandırmalı Ali Öztaylan Efendi'nin (Kat. No. 28) mezar taşları dikkat çekmektedir.

Mezar taşları üzerinde daha çok bitkisel süsleme olarak; gül ağacı (Kat. No. 12-18-19-30), selvi ağacı (Kat. No. 2-14-21-25), gülbezek (Kat. No. 20), akantus (Kat. No. 2-12-18-19-21-24), palmiye (Kat. No. 20), çiçek demeti (Kat. No. 2-21), gül (Kat. No. 1-2-12-15-21) ve sarmaşık (Kat. No. 15) tercih edilmiştir. Nesne olarak vazo (Kat. No. 19), şekil olarak ise yedi kollu işinsal motif (kat. No. 7) ve Osmanlı arması (Kat. No. 18) kullanılmıştır.

Bandırma Tekke Camii haziresini konu alan bu çalışmada hazirede yer alan mezar taşları üzerinde durulmuştur. Hazirede, tarih aralığı 1720/1721 ile 2008 arasında değişen 18'i erkek, 10'u kadın, 3'ü kimliği belirlenemeyen olmak üzere toplam 31 adet mezar taşı incelenmiştir. Üzerlerinde barındıkları birçok bilgilerle Bandırma'nın geçmişine ışık tutan ve dönemin sanat anlayışına göre bezemelerle süslenen bu mezar taşları ve hazirenin 2013 yılında cami restorasyonu sırasında bakımlarının yapılarak yeniden düzenlendiği anlaşılmıştır. Bu anlamda birer tapu senedi niteliğindeki mezar taşlarının tıpkı burada olduğu gibi diğer hazire ve mezarlıklarda da aynı şekilde bakımının yapılarak korunması her geçen gün yitip giden bu değerlerimizin gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacaktır. Buna ilaveten hazire ve mezarlıklardaki mezar taşlarının detaylı bir şekilde ele alınarak kayıt altına alınması da onların kalıcı olmalarını sağlamak açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle daha önce ele alınmayan Bandırma Tekke Camii haziresindeki mezar taşlarının tanıtılmasının Bandırma tarihine ve kültürel birikimine bir katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

Kaynakça

- BKTVKK (Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu) Arşivi.
- Dündar, Mesut vd. (2020). "Ortaçağ'dan Günümüze Balıkesir İli Yüzey Araştırması 2018 Yılı Çalışmaları". *37. Araştırma Sonuçları Toplantısı (Diyarbakır, 17-21 Haziran 2019)*, C.3. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 545-568.
- Işıkakdoğan, Abdülbaki (2013). *Balıkesir Çeşmeleri*. Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sözlü, Halil (2022). *Balıkesir'de Türk-İslâm Dönemi Eserleri*. Balıkesir: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Kent Arşivi Yayınları.

Ekler

Foto.1A/Kat.No.1; Foto.1B/Kat.No.1; Foto.2A/Kat.No.2; Foto.2B/Kat.No.2

Foto.3/Kat.No.3; Foto.4A/Kat.No.4; Foto.4B/Kat.No.4; Foto.5/Kat.No.5

Foto.6A/Kat.No.6; Foto.6B/Kat.No.6; Foto.7/Kat.No.7; Foto.8A/Kat.No.8

Foto.8B/Kat.No.8; Foto.9A/Kat.No.9; Foto.9B/Kat.No.9; Foto.10A/Kat.No.10

Foto.10B/Kat.No.10; Foto.11A/Kat.No.11; Foto.11B/Kat.No.11; Foto.12A/Kat.No.12

Foto.12B/Kat.No.12; Foto.13/Kat.No.13; Foto.14A/Kat.No.14; Foto.14B/Kat.No.14

Foto.15A/Kat.No.15; Foto.15B/Kat.No.15; Foto.16A/Kat.No.16; Foto.16B/Kat.No.16

Foto.17A/Kat.No.17; Foto.17B/Kat.No.17; Foto.18A/Kat.No.18; Foto.18B/Kat.No.18

Foto.19A/Kat.No.19; Foto.19B/Kat.No.19; Foto.20/Kat.No.20; Foto.21A/Kat.No.21

Foto.21B/Kat.No.21; Foto.22/Kat.No.22; Foto.23A/Kat.No.23; Foto.23B/Kat.No.23

Foto.24A/Kat.No.24; Foto.24B/Kat.No.24; Foto.25A/Kat.No.25; Foto.25B/Kat.No.25

Foto.26A/Kat.No.26; Foto.26B/Kat.No.26; Foto.27/Kat.No.27; Foto.28A/Kat.No.28

Foto.28B/Kat.No.28; Foto.29/Kat.No.29; Foto.30A/Kat.No.30; Foto.30B/Kat.No.30

Foto.31A/Kat.No.31; Foto.31B/Kat.No.31; Foto.32.Bandırma Tekke Camii

Foto.33.Caminin güneyindeki hazire; Foto.34.Hazirenin genel görünüşü

“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

The following statements are made in the framework of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this study.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.